

POSTANOWIENIE

22 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 22 listopada 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Z. B.

przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 13 stycznia 2022 r., VI ACa 148/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz Z. B. 8 100 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13 stycznia 2022 r. Sąd drugiej instancji oddalił apelację pozwanego wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 8 grudnia 2020 r., uwzględniającego żądanie powódki Z. B. o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego, zawartej przez strony procesu 19 czerwca 2008 r. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił wystąpieniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powstałych na tle art. 385¹ oraz art. 385² k.c. i wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy: czy dokonując oceny sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz ryzyka naruszenia interesów konsumenta należy abstrahować: (1) od faktów prawnych i ekonomicznych

towarzyszących zawarciu umowy, w tym specyfiki produktu lub usługi oferowanej konsumentowi, jak i zasad rynku, na którym produkt lub usługa są oferowane, (2) od korzyści, jakie konsument odnosi w następstwie kwestionowanego postanowienia; (3) czy zasadne jest przyjęcie, że postanowienie odnoszące się do ustalania kursu wymiany waluty ma być oceniane przez pryzmat przewidywalności wyniku (rezultatu ekonomicznego) dla konsumenta, skoro kurs wymiany waluty w przyszłości jest z definicji nieznany, i (4) czy dopuszczalne jest stwierdzenie trwałej bezskuteczności umowy zawierającej abuzywne postanowienie odnoszące się do ustalania kursu wymiany waluty, jeżeli aneks do tej umowy przewidywał stosowanie średniego kursu NBP?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno przede wszystkim być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07, i z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10).

Analiza skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została spełniona.

Po pierwsze, powołanie się przez skarżącego na wystąpienie w sprawie kilku zagadnień prawnych wymaga odrębnego uzasadnienia każdego z nich. Skarżący sporządził natomiast jedno wspólne uzasadnienie, w którym ponadto nie zawarł argumentacji prawnej dotyczącej zagadnienia prawnego z punktu 4.

Po drugie, skarżący łączy zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) z wątpliwościami i rozbieżnościami w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), czyniąc tym samym wniosek o przyjęcie skargi wewnętrznie sprzecznym.

Po trzecie, skarżący nie przytoczył szerszego uzasadnienia w zakresie możliwych rozbieżnych interpretacji zaprezentowanych problemów prawnych ani racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Nie jest natomiast rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienia SN: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Po czwarte, przedstawione zagadnienia prawne są pytaniem o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem tej konkretnej sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa. Skarżący ograniczył się do zgłoszenia wątpliwości, które stanowią pozór występowania w sprawie zagadnień prawnych. Wywód uzasadniający istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc cechującego się nowością i dotychczas niewyjaśnionego w orzecznictwie powinien natomiast wskazywać na wątpliwości kwalifikowane, a nie zwykłe, które mogą być rozstrzygnięte przez sąd powszechny w toku rozpoznawania sprawy (zob. postanowienie SN z 26 września 2019 r., I CSK 228/19).

Po piąte, problematyka klauzul abuzywnych w umowach indeksowanych do franka szwajcarskiego, została już wyczerpująco wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zgodnie z poglądami judykatury postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno

zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21). Postanowienie te kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, przez uzależnienie wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od wyłącznej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyleń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów.

Konsekwencją stwierdzenia, że postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.) jest działająca *ex lege* sankcja jego bezskuteczności, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17). W orzecznictwie przyjmuje się, że stwierdzenie nieważności umowy mieści się także w zakresie sankcji, jaką Dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Wykluczono natomiast, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (wyrok z 26 marca 2019 r., Abanca Corporación

Bancaria, C-70/17 i C-179/17, pkt 54). Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreślił jednocześnie, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty (zob. np. wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20).

W judykaturze utrwalony jest także pogląd, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku w umowie powinno skutkować przywróceniem sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej powinien się znajdować, w przypadku braku takiego warunku. W takim wypadku nie można zastąpić kursu z tabeli żadnym innym kursem notowania CHF do złotego, w tym średnim kursem ogłaszanym przez NBP (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21), a co więcej w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że brak jest takich przepisów dyspozytywnych (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, i z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22). W szczególności, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Oznacza to, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych.

Zwrócić uwagę należy również, że skutki zawarcia aneksu do umowy kredytu, zawierającej niedozwolone postanowienia, były już przedmiotem obszernych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. uchwałę z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, a także m.in. wyroki z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, i z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 676/22) oraz TSUE (wyroki: z 21 lutego 2013 r., C-472/11, pkt 31 i 35; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, pkt 46-49, i z 9 lipca 2020 r., C-452/18, pkt 25-28).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935).

[wr]

[ms]